© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

BESTÄMMELSER VID SPRÄNGARBETE – AKTUALITETER OCH NYHETER

Bergsingenjör Michael Hermansson, BergUtbildarna AB

Allmänt

De grundläggande regelverken som gäller sprängarbete, har under en lång följd av år varit i stort sett konstanta med endast mindre förändringar, dock med ett stort undantag: Transport av explosiv vara.
Då det den senaste tiden och även kommande år emellertid även i övrigt kommer att ske förändringar liksom även helt nya regler som är av avgörande betydelse för det praktiska genomförandet av ett sprängarbete presenteras här korfatta dessa aktualiteter. Genomgången gäller följande regelverk:

- Förvärv, innehav och förvaring av explosiv vara
- Överföring av explosiv vara
- Transport av explosiv vara
- Säkerhet och arbetsmiljö vid sprängarbete
- Säkerhet vid sprängning i tätort
- Restriktioner vid sprängning i tätort
- Mark AMA
- Miljöpåverkan

Det bör också påpekas att efterlevnaden av dessa bestämmelser generellt är dålig eller mycket dålig och att antalet allvarliga incidenter och olyckor har ökat de senaste åren. Det stora flertalet av dessa incidenter eller olyckor är flagranta brott mot de gällande och väl kända regler som finns.

1 Förvärv, innehav och förvaring av explosiv vara

Regelverket har i stort sett varit oförändrat under en lång följd av år. I samband med att Lagen och Förordningen om brandfarliga och explosiva varor uppdaterades 1989, genomfördes endast några smärre förändringar i Sprängämnesinspektionens föreskrifter och en större omskrivning av dessa regler förväntades komma först några år senare. Dessa nya regler har dock dessvärre kontinuerligt fått sitt ikraftträdandedatum framflyttat. På grund av osäkerheten om Sprängämnesinspektionens status som egen myndighet och dess framtida geografiska placering har nu detta datum åter framflyttats till tidigast 2002-01-01.

De kommande reglerna kommer att ställa betydligt större krav på kvalitet och skydd på framtidens explosivvaruförråd (Bilaga 1). Generösa övergångsbestämmelser kommer dock möjliggöra användandet av äldre förråd även efter ikraftträdandet. Tidsperspektivet är ännu inte fastlagt. Även säkerhetsavstånden kommer att förändras, dock utan någon avgörande skillnad från dagens värden (Bilaga 2). Kompetenskraven

© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

på Föreståndaren för förrådet kommer att öka motsvarande de krav som idag ställs på en föreståndare enligt Överföringsbestämmelserna. Sprängämnesinspektionen anser dock även i fortsättningen att en Sprängarbas som genomgått en Grundkurs i sprängteknik enligt läroplan, skall anses ha tillräckliga kunskaper för att kunna stå som ansvarig för ett explosivvaruförråd.

2 Överföring av explosiv vara

1998-01-01 infördes en ny föreskrift: SÄIFS 1997:5 "Sprängämnesinspektionens föreskrifter om import och om överföring av explosiva varor". Föreskriften grundade sig på ett EU-direktiv som önskade enhetliga regler för överföring av explosiv vara inom gemenskapen. Då vi dock sedan mycket lång tid redan hade sådana väl fungerande regler i Sverige innebar den nya föreskriften inget annat än ett dubblerande av den byråkratiska pappers-excersisen Det enda nya i det nya regelverket är att den totala mängden explosiv vara som överföres varje år skall anges. Eftersom tillstånden för Innehav och förvaring och Överföring handlägges av olika myndigheter, Polismyndigheten resp Sprängämnesinspektionen gick det dessvärre inte att komplettera den befintliga blanketten med den nya uppgiften och på detta sätt enkelt och smidigt leva upp till EU-kravet. Då Sprängämnesinspektionen tyvärr inte haft resurser för tillsyn av att den nya föreskriften efterlevs samtidigt som informationen om den varit mycket dålig har branschen inte tagit regelverket på allvar. Inte ens tillverkarna eller deras leverantörer och distributörer har haft tillräcklig kunskap eller informerat sina användare om detta. Detta får anses som mycket otillfredsställande.

På den sprängutbildning som genomförs, bland annat av BergUtbildarna AB, har dock information om den nya föreskriften och dess konsekvenser funnits från första stund. Detta har gjort att antalet företag med godkända överföringstillstånd ökat men att det fortfarande är många som saknar det (Bilaga 3). Tillståndet är tillsvidare kostnadsfritt och handläggningstiden har normalt angetts till 3 dagar något som idag kan vara svårt för Sprängämnesinspektionen att leva upp till beroende på osäkerheten av konsekvenserna av de stora organisatoriska förändringar för myndigheten som regeringen har aviserat men ännu inte genomfört.

3 Transport av explosiv vara

ADR-regelverket, dess innebörd och konsekvenser får anses som det största problemet vad gäller branschens efterlevnad av gällande bestämmelser idag. Regelverket förändras vartannat år och förändringarna är många gånger av sådan art att det får stora eller mycket stora konsekvenser för företagen. De gällande föreskrifterna trädde i kraft 1999-01-01 men kommer att ersättas av nya 2001-07-01. De nya bestämmelserna har stora förändringar vad gäller strukturen i regelverket men endast mindre förändringar i innehållet som berör explosivvarutransporterna. Förändringarna är ännu inte fastlagda då remissrundan i skrivande stund fortfarande pågår.

© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

Konsekvenserna av att leva upp till regelverket anses idag av många företag som så stora att man inte gör detta utan istället konsekvent bryter mot reglerna och kör olagligt. Då tillsynen av transporterna idag i stort sätt endast gäller de transporter som skyltas som farligt gods blir innebörden att det stora flertalet transporter av explosiv vara överhuvudtaget aldrig skyltas och att kontrollen av dessa transporter är närmast obefintlig. Det hela förstärks av att den tillsyn som genomförs av polisen på skyltade transporter är mycket hård och att som exempel en felaktig siffra eller ett missat ord i en Godsdeklaration innebär 1000 kr i böter.

Ett exempel på krav som innebär såväl stora kostnader som konsekvenser är kraven på särskilt godkänt fordon, Ex II eller Ex III för fordon registrerade efter 1997-07-01. Detta gäller alla transporter över begränsad mängd. Som övergångsbestämmelser gäller dock att äldre fordon får användas t.o.m 2004-12-31 utan att vara godkända. Detta i kombination med att bildistributörerna delvis är mycket okunniga om vad de nya fordonskraven innebär kan få stora ekonomiska konsekvenser för en sprängentreprenör. En annan problemställning är kraven som finns på godkänd skyddscontainer vid samtransport av sprängämnen och sprängkapslar, samtidigt som myndigheten inte riktigt vet vilka krav som skall ställas.

Mindre mängder farligt gods kan under vissa förutsättningar få köras utan att ADR följs eller endast till en mindre del behöver följas, men förutsättningarna för detta är så krångliga att det behövs en utbildning för att förstå detta trots att det inte krävs i regelverket (Bilaga 4). Det hela kryddas av att reglerna innehåller ett flertal oklarheter som öppnar vägen för olika tolkningar och att tillsynsmyndigheten dessutom gör olika tolkningar i olika polisdistrikt. Situationen är mycket otillfredsställande.

Införandet av funktionen "Säkerhetsrådgivare" 2000-01-01 för alla farligt gods transporter över begränsad kvantitet är en välkommen och nödvändig åtgärd och möjliggör att situationen vad gäller våra farligt godstransporter kan starkt förbättras, något som idag är mycket nödvändigt (Bilaga 5). Säkerhetsrådgivaren är en intern eller extern person som är expert på frågor som rör transport av farligt gods och som skall var rådgivare åt företagsledaren. Säkerhetsrådgivaren inventerar företagets farligt gods transporter, upprättar handlingsplaner, utbildar och kontrollerar. Olycks- eller tillbudsrapportering ingår i uppgiften liksom upprättande av årsrapport. Det bör poängteras att ansvaret för genomförandet av åtgärderna naturligtvis inte ligger på Säkerhetsrådgivaren utan på företagsledaren. Det hela handlar egentligen om att kvalitetssäkra transporterna. Ett konsekvent införande av Säkerhetsrådgivare i branschen samtidigt som myndigheter och beställare säkerställer sig om att företagens transporter är kvalitetssäkrade skulle drastiskt kunna förändra dagens mycket otillfredsställande situation.

Det är av största vikt att branschen här tar sitt ansvar innan en allvarlig olycka inträffar och bergprojektens rykten hos allmänheten försämras ytterligare.

© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

4 Säkerhet och arbetsmiljö vid sprängarbete

Arbetarskyddsstyrelsens (nuvarande Arbetsmiljöverkets) föreskrifter om berg- och sprängarbete är gedigna mycket väl formulerade regelverk som funnits i snart 13 år. Då innehållet dessutom grundar sig på erfarenheter sedan sekelskiftet blandat med sunt förnuft innebär detta att reglerna är mycket väl underbyggda och relevanta för dagens sprängarbeten. Den snabba tekniska utvecklingen har dock gjort att vissa delar behöver uppdateras och arbetet med omarbetningen av Föreskrifterna om Bergarbetet har påbörjats och beräknas klart till 2003 Därefter kommer Föreskrifterna om Sprängarbete att omarbetas.

Trots det ambitiösa regelverket inträffar regelbundet allvarliga tillbud och olyckor som är flagranta brott mot föreskriftstexten. Påborrning av dola, borrning nära laddat hål och otillräckliga åtgärder för att förhindra stenkastning är några exempel. En annan gåta är varför de inblandade i ett sprängarbete inte använder skyddshjälm. Arbetsmiljöinspektionens (fd Yrkesinspektionens) tillsyn av våra bergarbeten ovan jord är idag inte tillfredställande.

Kravet på upprättandet av en Arbetsmiljöplan som finns i Arbetarskyddsstyrelsen föreskrifter för bygg- och anläggningsarbete, är dessvärre också okänt av många av de medelstora och mindre entreprenörerna trots att detta inte kan uppfattas som någon nyhet då föreskriften gällt sedan 1994.

En harmonisering av kraven på godkännande av Sprängarbas pågår för närvarande mellan de Nordiska länderna. Detta är särskilt nödvändigt då idag en norsk sprängarbas kan få full behörighet i Sverige genom att gå en Förnyelsekurs för sprängkort medan det däremot är mycket svårt för en svensk sprängarbas att få full behörighet i Norge vilket allvarligt snedvrider konkurensen mellan ländernas entreprenörer. I det förslag som finns kommer även de framtida utbildningskraven på en svensk sprängarbas att öka till i vart fall 2 veckor.

5 Säkerhet vid sprängning i tätort

Vid sprängning i tätort tillkommer utöver de tidigare nämnda bestämmelserna även Polismyndighetens regler och föreskrifter. Den tidigare Ordningsstadgan har ersatts av en ny Ordningslag som dock inte har förändrat kraven på tillstånd för sprängning inom detaljplanelagt område.

En omarbetning av Polismyndighetens föreskrifter för tillståndsgivningen innebär dock en del intressanta och viktiga förändringar. Här kan framförallt nämnas att begreppet "Ansvarig arbetsledare" försvinner och ersätts av "Ansvarig sprängledare", samtidigt som begreppet "Annan arbetsledare" ersätts av "Biträdande sprängledare". Den viktigaste konsekvensen av detta är att den Biträdande sprängledaren, till skillnad från Annan arbetsledare, kan ta över ansvaret från Ansvarige sprängledaren när denna inte är närvarande.

© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

Även "Allmänna villkor jämte ordnings och säkerhetsföreskrifter vid sprängning" är under omarbetning, dock utan större förändringar. Dock måste konstateras att kunskapen om innehållet, vilket är en förutsättning för att överhuvudtaget få spränga, har varit mycket dåligt känt av de ansvariga arbetsledarna trots att villkoren gällt under en mycket lång följd av år. Som exempel kan nämnas kravet på att samtliga inblandade i sprängarbetet skall var informerade om tillståndets innehåll liksom även bilagornas dvs Sprängplanen och de här nämnda Allmänna villkoren.

Förändringarna i Polismyndighetens föreskrifter planeras träda i kraft 2002-01-01.

6 Restriktioner vid sprängning i tätort

Restriktioner vid sprängning i tätort kan finnas i de tidigare nämnda villkoren i Polismyndighetens Tillstånd till sprängning liksom lokala bestämmelser och varierande krav från kommunerna. Generellt kan också nämnas de Svenska Standarder som berör sprängning, SS 460 48 66 "Vibration och stöt – Riktvärden för sprängningsinducerade vibrationer i byggnader", SS 02 52 10 "Vibration och stöt – Sprängningsinducerade luftstötvågor – Riktvärden för byggnader" och SS 460 48 60 " Vibration och stöt – Syneförrättning". Dessa normer har nu gällt ett flertal år och finns som förutsättningar i Riskanalyserna i de flesta bygghandlingar.

Ett problem är att miljöhandläggare i kommunerna och Länsstyrelserna ibland inte följer dessa normer utan använder SS 460 48 61 "Komfortnormen" som underlag för bedömning av tillåtna vibrationer för sprängning i bergtäkter, trots att det klart och tydligt framgår att detta inte är avsikten. Komfortnormen är framtagen för att ge underlag för bedömning av kontinuerliga vibrationer från tex trafik.

7 Mark AMA

Kapitel 6 "Bergschakt" som utgör underlag för bygghandlingarna vid sprängarbete, innehåller bland annat en tabell över tillåtna sprickzoner vid sprängning. Tabellen stämmer inte med gängse använda värden för sprickzoner. Som exempel kan nämnas att sprängämne med laddningskoncentrationen 0,1 kg/m, t.ex tidigare använda 11 mm Gurit som är den svagaste laddning som funnits på den svenska marknaden, skulle ge en sprickzon på 0,2 m. Detta skulle innebära att de projekt där man satt som krav max 0,1 m sprickzon, t.ex Götatunneln, inte skulle kunna sprängas med någon av de produkter som finns på svenska marknaden (Bilaga 6).

Under tabellen finns dock en "brasklapp" som säger att en mängd andra faktorer påverkar resultatet. Man säger dock inte hur, vilket innebär att texten i AMA måste vara helt öppen för olika tolkningar.

© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

8 Miljöpåverkan

Miljöskadelagen har nu funnits i över 10 år och reglerar tämligen väl skadorna eller påverkan från ett sprängarbete på tredje man. Det faktum att lagen gäller 10 år retroaktivt innebär att en entreprenör kan hamna i en mycket svår situation om krav på ersättning erhålls efter lång tid eftersom denne, enligt AB 92, om så är fallet måste föra kravet vidare till den som skall ersätta skadan inom 3 månader från erhållandet av kravet.

Konsekvenserna av nya Miljöbalken kan vi ännu bara ana. Bottniabanan är det första stora projektet som drabbas fullt ut och konsekvenserna och erfarenheterna av detta är självfallet av mycket stor vikt för branschen och dess framtid. Vi får hoppas att det trots allt blir en rimlig nivå på miljökraven så att det även i framtiden blir möjligt att bygga i berg och utveckla vårt samhälle. Även bergbyggare vill eftersträva en mycket god miljö.

Sammanfattning

Regelverken som berör sprängarbete har med undantag av transportbestämmelserna varit i stort sett oförändrade under ett stort antal år. Detta till trots har efterlevnaden till viss del varit dålig.

Då förnyelsetakten av bestämmelserna kommer att öka i framtiden ställs högre krav på branschens företag att informera sig om förändringarna och försäkra sig om att reglerna följs och därmed undvika olycksfall, skador och negativ miljöpåverkan som försämrar branschens rykte.

Begreppen kvalitet och miljömedvetenhet måste vara kännetecknande för vår bransch i framtiden.

© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

UTKAST

Begärlighetsgrad/tillträdesskyddsnivå

A. Mycket begärliga
B. Begärliga

Slag av explosiv vara	*Begärlighetsgrad Tillträdesskyddsnivå*
Tänd- och sprängämnen	
Plastiska sprängämnen	A
Patr. Pulversprängämnen	A
ANFO-sprängämnen	B
Slurrysprängämnen	B
Emulsionssprängämnen	A
Krut- och pyrotekniska varor	
Krut	B
Nöjesfyrverkerier	B
Knallskott, Eldmarkeringar	B
Ammunition	
Handeldvapenammunition	A
Tårgaspatroner	A
Rökammunition	A
Pansarskott	A
Bomb- och sjöminammunition	A
Torpedammunition	A
Raket- och robotammunition, bärbar	A
Raket- och robotammunition, ej bärbar	A
Landminor	A
Larmminor	A
Handgranater	A
Eldrörsammunition med kaliber > 20 mm	A
Tändmedel	
Sprängkapslar	A
Detonerande stubin	A
Tändhattar	B
Krutstubin	B
Tändrör, tändkolvar m.m.	B

1) A= Nivå: Värdeförvaring med minst 100 skyddsvärdespoäng enl SS 3150.
B= Nivå: Stöldskyddsskåp och säkerhetsskåp enl SS 3492.

© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

UTKAST

Tabell 1

Avstånd som kan anses betryggande vid hantering av explosiva varor i förråd, hamnar, fartyg och öppna upplag (skyddsavstånd).

Kg explosiv vara nettovikt (Q)	Skyddsavstånd i meter till skyddsobjekt				
	Grupp I		Grupp II		Grupp III
	Tätbebyggelse. 3) Passagerarfartyg. Terminalbyggnad. Cistern/tankfartyg.		Enstaka småhus och mindre kontor. Andra fartyg. Hamnanläggning.		Trafikled med måttlig trafiktäthet. Större farled.
	1.1+1.5 1)	1.2 2)	1.1+1.5 1)	1.2 2)	1.1+1.5 1) och 1.2 2)
	Avståndsformel		Avståndsformel		Avståndsformel
	$30\sqrt[3]{Q}$	$68\sqrt[6]{Q}$	$6\sqrt{Q}$	$53\sqrt[6]{Q}$	$9\sqrt[3]{Q}$
30	93	120	33	94	28
60	118	135	47	105	36
100	140	145	60	115	50
500	240	190	135	150	70
1 000	300	215	190	165	90
5 000	510	280	425	220	155
10 000	650	315	600	245	195
(15 000)			$30\sqrt[3]{Q}$		
50 000	1 100	410	1 100	320	330
75 000	1 265	440	1 265	345	380
100 000	1 390	460	1 390	360	420
150 000	1 590	495	1 590	385	480
200 000	1 750	520	1 750	405	530

1) FN-klass 1.1+1.5 = Massexplosiva varor.

2) FN-klass 1.2 = Splitterrisk.

3) Tätbebyggelse över viss storlek samt skyddsobjekt av särskild omfattning (sjukhus, skola, större kontor, flygplats, nöjesfält m.m.) skall beräknas särskilt (ex $44\sqrt[3]{Q}$).

© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

SPRÄNGÄMNESINSPEKTIONEN
National Inspectorate of
Explosives and Flammables
Verksledningens stab

☎ 08-799 83 52

ANSÖKAN OM ÖVERFÖRINGSTILLSTÅND FÖR EXPLOSIVA VAROR

Uppgifter om sökanden Överföringstillstånd skall sökas av varornas mottagare.	
Namn	
Organisations- eller personnummer	
Besöksadress	
Postadress	
Telefon	Telefax

Uppgifter om föreståndare – behöver inte anges om föreståndare för överföringen är samma person som är föreståndare enligt polistillstånd för innehav (förvaring)	
Föreståndarens namn	
Personnummer	
Adress	
Telefon (om annan än ovan)	Telefax (om annan än ovan)
Utbildning (teoretisk yrkesutbildning, kurser)	
Praktiska erfarenheter av explosivvaruhantering	

Postadress/Postal address
Box 1419
S-171 27 SOLNA
SWEDEN

Besöksadress/Office
Vretenvägen 13
SOLNA

Telefon/Telephone
08-799 83 30
+46 8 799 83 30

Telefax/Telefax
08-29 52 25
+46 8 29 52 25

E-post/E-mail
registrator@
spranggamnes.se

Internet www.spranggamnes.se

Postgiro/Postal account
95 06 46 - 0
Bankgiro/Bank account
5060 - 1899

© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

Uppgifter om vad överföringen avser

Sökanden avser att årligen mottaga följande explosiva varor (ange uppskattad högsta nettokvantitet för varje slag av explosiv vara):

Sprängämnen	Tändmedel	Krut	Pyrotekniska ämnen (satser)

Andra explosiva varor (artiklar), t.ex. gasgeneratorer (ange såväl typ som högsta nettokvantitet):

Uppgifter om förvaringslokaler

Här redovisas de lokaler som skall användas för förvaring av de överförda varorna i den mån dessa uppgifter inte framgår av bifogat tillstånd till innehav (förvaring) av explosiva varor.

Underskrift

Datum	Underskrift av sökanden/firmatecknare för sökanden
	Namnförtydligande

Den ifyllda ansökan insänds till Sprängämnesinspektionen, box 1413, 171 27 SOLNA. **Kopia av polistillstånd för innehav (förvaring) av explosiva varor skall bifogas ansökan.**

När behöver man överföringstillstånd?

Bestämmelser om överföringstillstånd finns i Sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 1997:5) om import och om överföring av explosiva varor. Enligt 3.2 föreskrifterna krävs överföringstillstånd för överföring av explosiva varor, utom såvitt avser ammunition, från annat land inom EES till Sverige samt för överföring av sådana varor inom Sverige. Överföringstillstånd behövs dock inte vid överföring av

1. explosiva varor avsedda för användning av Försvarsmakten eller polisen,
2. pyrotekniska artiklar,
3. explosiva varor avsedda att användas av tillverkaren direkt på tillverkningsplatsen,
4. explosiva varor som utgör del av säkerhetsutrustningen i motorfordon.

Överföringstillstånd behövs inte heller vid förflyttning av explosiva varor inom samma anläggning. I fråga om överföring av ammunition avsedd för industriella eller liknande ändamål krävs tillstånd av behörig myndighet i avsändarlandet. För överföring av ammunition som omfattas av vapenlagen finns bestämmelser i denna lag.

© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

ADR-S | ADR

10 011 (2) **När det farliga godset tillhör samma transportkategori, definierad i nedanstående tabell, anges i tabellen den högsta tillåtna totalkvantiteten per transportenhet.**

Transport-kategori	Ämnen eller föremål		Högsta tillåtna totalkvantitet per transportenhet
0	Klass 1:	01, 11, 12, 24, 25, 33, 34, 44, 45 och 51	0
	Klass 4.2:	ämnen under (a) eller förpackningsgrupp I enligt FN-rekommendationerna	
	Klass 4.3:	1-3, och 19-25	
	Klass 6.1:	1 och 2	
	Klass 6.2:	1 och 2	
	Klass 7:	ämnen i marginalnummer 2704, förteckning 5-13	
	Klass 9:	2(b) och 3	
	Samt tömda, ej rengjorda emballage som har innehållit ämnen av denna transportkategori.		
1	Ämnen och föremål under (a) eller förpackningsgrupp I enligt FN-rekommendationerna och som ej tillhör transportkategori 0, samt ämnen och föremål i följande klasser, ämnesnummer och bokstäver:		20
	Klass 1:	1-10[1)], 13-23, 26, 27, 29 och 30-32	
	Klass 2:	T, TC[1)], TO, TF, TOC och TFC	
	Klass 4.1:	31(b)-34(b) och 41(b)-50(b)	
	Klass 5.2:	1(b)-4(b) och 11(b)-20(b)	
2	Ämnen och föremål under (b) eller förpackningsgrupp II enligt FN-rekommendationerna och som ej tillhör transportkategori 0, 1 eller 4, samt ämnen och föremål i följande klasser, ämnesnummer och bokstäver:		300
	Klass 1:	35-43, 48[1)] och 50	
	Klass 2:	F	
	Klass 6.1:	ämnen och föremål tillhörande (c)	
	Klass 6.2:	3	
3	Ämnen och föremål under (c) eller förpackningsgrupp III enligt FN-rekommendationerna och som ej tillhör transportkategori 2 eller 4, samt ämnen och föremål i följande klasser, ämnesnummer och bokstäver:		1 000
	Klass 2:	A och O	
	Klass 9:	6 och 7	
4	Klass 1:	46 och 47	obegränsat
	Klass 4.1:	1(b) och 2(c)	
	Klass 4.2:	1(c)	
	Klass 7:	ämnen av marginalnummer 2704, förteckning 1-4	
	Klass 9:	8(c)	
	Samt tömda, ej rengjorda emballage som har innehållit farliga ämnen andra än de i transportkategori 0.		

1) För UN-nummer 0081, 0082, 0084, 0241, 0331, 0332, 0482, 1005 och 1017 är den högsta tillåtna totalkvantiteten per transportenhet 50 kg.

© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

Farligt gods

INFORMATION FRÅN RÄDDNINGSVERKET

Nr 2 JULI 1998

Säkerhetsrådgivare i företagen

Europeiska Unionens Råd beslutade i juni 1996 om tillsättning av säkerhets-rådgivare vid företag som i sin verk-samhet utför transport av farligt gods på väg eller järnväg och vid företag som utför lastning och lossning i samband med sådana transporter. Senast 31 december 1999 ska en eller flera säkerhetsrådgivare ha utnämnts. I EU-direktivet specificeras även kompetens och utbildning för dessa.

Säkerhetsrådgivarens uppgift är att så långt det är möjligt vidta åtgärder som minskar riskerna för människor, egendom eller miljö i samband med farligtgods-transporter. Genom utbildning, som bl a tar upp risker förenat med transporterna, om lagar, förordningar och föreskrifter, ska rådgivarna få nödvändig kompetens. Efter godkänd examinering erhålls utbildningsbevis. Giltighetstiden för beviset blir fem år och kommer att gälla i samtliga EU-länder.

Under företagsledningens ansvar ska rådgivaren utföra uppgifter som anglvits i direktivet t ex upprätta rutiner och instruktioner så att bestämmelserna efterlevs, sammanställa olyeksrapporter om olyckor som skadat människor, egendom eller miljön och som inträffat under transport, lastning eller lossning.

Säkerhetsrådgivaren kan vara någon från företagsledningen eller någon annan anställd i företaget. Det kan även vara en person som inte är anställd i företaget.

Införande av direktivet i svensk lagstiftning

Direktivet ska nu införas i EU-ländernas lagstiftning. Förslagen till svensk lagstiftning presenterades i januari i år av en utredning som tillsattes av Försvarsdepartementet (SOU 1998:13). Utredningen föreslår ändringar i lagen samt att myndighetsföreskrifter utfärdas.

Flera förslag i utredningen:

- Kravet på säkerhetsrådgivare ska omfatta samtliga transportslag d v s även transporter till sjöss och i luften.

- Säkerhetsrådgivarens arbetsuppgifter bör specificeras.

- För att bl a förbättra statistikunderlaget och ge möjlighet till förbättrad transportsäkerhet bör skyldighet införas för företagen att utöver olycksrapportering även rapportera tillbud. Rapporten ska skickas till ansvarig central myndighet.

- Företagsledningen och inte säkerhetsrådgivaren bör i första hand vara ansvarig för att företaget inte bryter mot säkerhetsbestämmelser. Utredningen poängterar att företagsledningen, genom att utse en säkerhetsrådgivare, inte kan friskriva sig från sitt ansvar för säkerheten.

- Genomförandet av direktivet bör ske i två steg vilket innebär att utbildningen bör kunna påbörjas som ett första steg innan bestämmelsema i övrigt börjar gälla.

- Säkerhetsrådgivare behöver inte utses för
1) företag som utför transporter understigande de mängder som fastställts i "begränsade kvantiteter",
2) företag vars huvud- eller biverksamhet inte består av transport av farligt gods men som tillfälligt genom-för nationella transporter.

- Utbildning kan genomföras av olika utbildningsorganisationer som finns på marknaden.

- Krav på kunskapsnivåer vid examinering och hur examineringen i övrigt ska genomföras kan meddelas i myndighetsföreskrifter.

Remisstiden för utredningens betänkande gick ut den 30 april. Bl a har ett antal branschorganisationer givits möjlighet att svara. Svaren kommer att utgöra en del av ett underlag till en kommande proposition.

Harmonisering av bestämmelser för examinering av säkerhetsrådgivare

EU:s medlemsstater har även beslutat att fastställa principer om innehåll och organisation för examineringen av säkerhetsrådgivare. Bestämmelserna i direktivet syftar till att harmonisera examineringskraven och ge enhetliga examineringsvillkor i hela gemenskapen. Examineringen ska ske dels i form av ett skriftligt prov som består av frågor som baseras på ämnesområden som anges i bilaga till direktivet, dels i form av en fallstudie där de sökande kan visa att de har kunskap att fullgöra uppgifterna.

(fortsättn på sid 8)

Innehållsförteckning

	Sid
•Inledaren	2
•Ändring i gasföreskrift	2
•Tankfordon för transport av upphettad vätska	3
•Förenklade ämneslistor för tanktransporter	3
•Seminarium om nya ADR-bestämmelser	3
•Utredning om Räddningsverket	3
•Fordon för transport av explosiva ämnen	4
•Övergångsbestämmelser om tankar	4
•Återkommande kontroll av IBC:er	4
•Tabell - övergångsbestämmelser	5
•Nya ADR-bestämmelser 1999	6-7
•Säkerhetsrådgivare i företag (forts från sid 1)	8

© 2001 Svenska Bergteknikföreningen och författare

Tabell CBC/2. Högsta tillåtna laddningskoncentration vid öppen sprängning och vid sprängning för tunnel, bergrum o d i förhållande till teoretisk skadezon

Teoretiskt skadezonsdjup i m[1)] (b) enligt figur CBC/1 högst	Laddningskoncentration i kg DxM/m högst
0,2	0,1
0,3	0,2
0,5	0,3
0,7	0,4
1,1	0,7
1,3	0,9
1,7	1,3
2,0	1,6

1) Mikrosprickor orsakade av sprängning och som kan ha betydelse bildas även utanför den här angivna "skadezonen".

Vid bedömningen av teoretiskt skadezonsdjup skall hänsyn tas till

- frikoppling
- vatten i hål
- bergets egenskaper
- typ av upptändning
- laddningslängd
- verklig krondiameter

Skonsam sprängning

I handlingarna angiven skonsam sprängning skall utföras så att schaktad bergkontur och teoretisk skadezons utbredning överensstämmer med mått för bergschaktningstolerans 1 i tabell CBC/1.

Bergrensning (skrotning)

Bergrensning skall utföras enligt angiven bergrensningsklass, tabell CBC/3.

Om berget är sprickrikt eller vittrat och skall förstärkas, gäller för bergrensningsklass 1A, 1B, 2A och 2B att lossbrytning skall utföras så att den avsedda geometriska formen i möjligaste mån bibehålls och så att utrymme för förstärkningar erhålls.

Om lossbrytning skulle innebära borttagande av stora block skall i stället säkring av blocken övervägas i samråd med beställaren.